

Protocol integriteitskwesities gemeenteraad Voorschoten 2018

Een vrijwillige overeenkomst van raads- en commissieleden en raadsfracties over wat te doen bij vermeende integriteitschendingen.

Dit protocol appelleert aan een gedeelde opvatting over goede samenwerking en omgangsvormen. Elk nieuw raads- en commissielid moet deze afspraken zelf onderschrijven en navolgen.

Hoofdstuk 1. Drie principes

1. Onpartijdige handhaving

Gedragscodes voor raad, college en burgemeester (en de wetten waarop ze gebaseerd zijn) definiëren integriteitschendingen en leggen zo de morele minima vast waaraan hun handelen moet voldoen. Over die minima zijn alle partijen het eens. De kern is dat de zuiverheid van de besluitvorming door die minima wordt gewaarborgd.

Omdat alle partijen het over die minima eens zijn, is er geen enkele reden de handhaving ervan inzet te maken van partijpolitiek. Ook het verschil oppositie en coalitie zou in de handhaving geen rol mogen spelen. Gebeurt dat toch dan is de kans bijzonder groot dat er in de handhaving onrecht geschiedt. Uit het beginsel van 'onpartijdige handhaving' volgt, dat politici van alle partijen de discipline zouden moeten opbrengen om bij de beoordeling van integriteitskwesities boven de partijen te gaan staan.

2. Terughoudend met publiciteit

De media in Nederland volgen de politiek kritisch. Dat is een groot goed. Bij vermeende integriteitschendingen van politici heeft dat er echter in een aantal gevallen toe geleid dat er in de media al een (voor-)veroordeling heeft plaats gevonden, voordat er onderzoek is gedaan. Het gevolg is dat er sprake is van willekeur, dat individuele politici die (onschuldig?) onder verdenking komen te staan grote schade oplopen en dat de geloofwaardigheid van de politiek wordt aangetast. Het is daarom zaak dat alle betrokkenen bij een integriteitskwesitie de grootst mogelijke terughoudendheid betrachten en de kwesitie niet in een te vroeg stadium in de publiciteit brengen. Daaruit volgt ook dat in alle stadia van de afhandeling van een kwesitie de groep die er bij betrokken wordt zo klein mogelijk moet zijn. Als er uiteindelijk werkelijk van integriteitschending sprake blijkt te zijn en er een oordeel over de ernst daarvan is gevormd, besluit de raad of de kwesitie naar buiten wordt gebracht.

3. Zorgvuldigheid tegenover vermeende schender

Iedereen die mogelijk een schending heeft begaan, heeft er recht op dat er uiterste zorgvuldigheid wordt betracht in alle fasen van de handhaving. Dat begint al voordat de handeling die mogelijk een schending is, is uitgevoerd. Heb je er weet van dat iemand van plan is iets te doen dat mogelijk een integriteitschending zou betekenen, dan word je geacht hem of haar daar voor te waarschuwen en de weg te wijzen naar advies. Iedere politicus die bedenkingen heeft bij - uit zichzelf of op geleide van een ander - een voorgenomen handeling een schending is, heeft recht op

vertrouwelijk advies. Komt iemand onder verdenking te staan dat hij een integriteitschending begaan heeft, dan dient er middels een vooronderzoek vastgesteld te worden of er überhaupt grond is voor de verdenking. Zijn er gronden, dan moet er een objectief onderzoek volgen waar ook de context in meegenomen wordt en waarin de mate van verwijtbaarheid apart wordt beoordeeld.

Hoofdstuk 2: Zes rollen: wie doet wat?

1. Burgemeester

- Doet vooronderzoek (laat vooronderzoek doen) of een verdenking grond heeft.
- Geeft indien nodig opdracht voor integriteitonderzoek.
- Beoordeelt de resultaten van het onderzoek, legt de resultaten van het onderzoek onder geheimhouding voor aan de raad.
- Doet eventueel aangifte.

2. Griffier

- Is vraagbaak en geeft advies aan raadsleden over de vraag of een handeling een schending is.
- Waarschuwt ongevraagd raadsleden als zij integriteitrisico's lopen.
- Ondersteunt de burgemeester, de raad en individuele raadsleden bij de uitvoering van hun rol.
- Bekijkt samen met de burgemeester de agenda van de raad met het oog op mogelijke risico's op schendingen

3. Raad

- Beoordeelt de uitkomsten van het onderzoek.
- Besluit over de openbaarmaking van aanhangige kwesties.

4. Fractievoorzittersoverleg

- Vormt het klankbord voor de burgemeester waarmee deze tussentijds kan overleggen over trajecten rond vermeende schendingen, als hem dat raadzaam lijkt.

5. Fractievoorzitter

- Steunt raadslid dat bedenkingen heeft, dat aangifte doet (of wil doen), dat verdacht wordt.
- Waarschuwt raadsleden voor integriteitrisico's.

6. Adviesgroep Integriteit Voorschoten (senior jurist, adviseur bestuurlijke zaken en griffier en/of secretaris)

- Ondersteunt de burgemeester bij de uitvoering van zijn rol en zijn taken.

Hoofdstuk 3: Procedures

Een raadslid kan bedenkingen hebben bij:

1. eigen voorgenomen of al uitgevoerde handelingen;
2. voorgenomen of al uitgevoerde handelingen van een ander raadslid;
3. voorgenomen of al uitgevoerde handelingen van een lid van het college van B&W;
4. voorgenomen of al uitgevoerde handelingen van een ambtenaar.

De correcte procedure verschilt in alle vier gevallen.

Let op: Ook burgers of instanties kunnen bedenkingen hebben bij een voorgenomen of al uitgevoerde handeling van een collegelid, een raads- of commissielid of een ambtenaar. Zij kunnen indien gewenst een integriteitsmelding doen via de klachtenprocedure of rechtstreeks bij de burgemeester. Daarna treedt dit protocol in werking voor zover het voorgenomen of uitgevoerde handeling betreft van een raads- of commissielid. De burger of instantie speelt hierin verder geen rol. Wel wordt hij/zij geïnformeerd over wat er met de melding is gedaan.

Ad. 1 Bedenkingen t.a.v. eigen handelingen

(1a) Een raadslid heeft bedenkingen bij een eigen nog uit te voeren handeling. Hij vraagt de griffier om advies. Is deze voorgenomen handeling een schending? Als de griffier aangeeft dat het om een ingewikkelde kwestie gaat of als het raadslid het niet met het advies van de griffier eens is, stappen ze samen naar de burgemeester. De burgemeester formuleert (eventueel na raadpleging interne en externe deskundigen) een advies. Het raadslid volgt in principe dit advies op.

Let op: Als een raadslid toch van het advies van de burgemeester afwijkt, meldt het raadslid dit zelf schriftelijk bij de burgemeester. Een afschrift daarvan wordt verzonden aan de raad. Gebeurt dat niet, dan meldt de burgemeester aan de raad dat er van het advies wordt afgeweken.

Let op: Het komt voor dat uit het advies blijkt dat er geen eenduidige uitspraak mogelijk is over de vraag of een voorgenomen handeling een integriteitschending is of niet. Meestal betekent dit, dat ook deskundigen de zaak verschillend beoordelen. Bij een dergelijk grijs gebied is het natuurlijk aan het raadslid zelf welke keuze hij maakt over de nog uit te voeren handeling.

(1b) Een raadslid heeft bedenkingen bij een eigen al uitgevoerde handeling. Zelfde procedure als onder (1a). Mocht de conclusie zijn dat er van een schending geen sprake is, is de zaak afgedaan. Mocht de gedeelde conclusie zijn dat de handeling een schending was, dan overleggen de burgemeester en het raadslid over de volgende stappen. De burgemeester formuleert waar mogelijk (eventueel na raadpleging interne en externe deskundigen) een advies over de volgende stappen.

Het raadslid zal in ieder geval de raad laten weten een schending te hebben begaan en waar mogelijk die ongedaan maken of goed maken.

Ad. 2 Bedenkingen t.a.v. het handelen van een ander raadslid

Een raadslid dat bedenkingen heeft bij voorgenomen of al uitgevoerde handelingen van een ander raadslid doet een melding bij de griffier. De griffier meldt de bedenking, met bronvermelding, bij

het andere raadslid en geeft advies. Zie verder onder de procedure bij 1. Het raadslid dat de bedenkingen heeft, speelt verder geen rol in deze procedure.

Ad.3 Bedenkingen t.a.v. het handelen van een lid van het college van B&W

(3a) Een raadslid dat bedenkingen heeft bij nog uit te voeren of reeds uitgevoerde handelingen van een wethouder doet een melding bij de burgemeester. De burgemeester meldt de bedenking, met bronvermelding, bij de wethouder en geeft advies. Het raadslid dat bedenkingen heeft, speelt verder geen rol in deze procedure.

(3b) Een raadslid dat bedenkingen heeft bij nog uit te voeren of reeds uitgevoerde handelingen van de burgemeester doet een melding bij de plaatsvervangend voorzitter van de gemeenteraad. De plaatsvervangend voorzitter van de gemeenteraad meldt de bedenking, met bronvermelding, bij de burgemeester en geeft advies. Het raadslid dat bedenkingen heeft, speelt verder geen rol in deze procedure.

Als de burgemeester van het advies van de plaatsvervangend voorzitter van de gemeenteraad afwijkt en dat niet zelf bij de raad en bij de Commissaris van de Koning meldt, dan meldt de plaatsvervangend voorzitter van de gemeenteraad aan de raad en aan de Commissaris van de Koning dat er van het advies wordt afgeweken.

Ad. 4 Bedenkingen t.a.v. het handelen van een ambtenaar

Een raadslid dat bedenkingen heeft bij een ambtenaar doet een melding bij de burgemeester. De burgemeester handelt dit af volgens de regels die voor ambtenaren gelden. Als de melding de griffie betreft, behandelt de werkgeverscommissie de melding.

Hoofdstuk 4: Communicatie

Over gevraagd advies

Als een raadslid een advies krijgt van de burgemeester, krijgt het raadslid dat van de griffier op schrift mee na een persoonlijk gesprek met de burgemeester. De adviezen die worden opgevolgd blijven vertrouwelijk. In principe weten alleen griffier, burgemeester en het raadslid ervan.

Tijdens het vooronderzoek

Als er een vooronderzoek naar een vermeende schending wordt ingesteld, wordt het verdachte raadslid in principe altijd op de hoogte gesteld en gevraagd naar zijn visie, argumenten en motieven. Daar wordt alleen van afgeweken als het om een ernstige schending gaat en het eventuele vervolgonderzoek in gevaar komt als het verdachte raadslid op de hoogte gesteld wordt.

Als er een vooronderzoek wordt ingesteld en de conclusie is dat de verdenking ongegrond is, blijft het vooronderzoek vertrouwelijk. In dat geval weten alleen het raadslid dat meldde, het raadslid dat verdacht werd, de griffier en de burgemeester ervan.

Tijdens het integriteitsonderzoek

Als er een vervolgonderzoek wordt ingesteld, wordt dat altijd besproken met het fractievoorzittersoverleg. Als het vervolgonderzoek tot de conclusie leidt dat er geen schending is begaan, wordt dat met het fractievoorzittersoverleg besproken. Het vervolgonderzoek blijft dan vertrouwelijk, alleen verdachte, burgemeester, griffier en fractievoorzitters weten ervan.

Als het vervolgonderzoek tot de conclusie leidt dat er van een schending sprake was, legt de burgemeester de resultaten van het onderzoek voor aan de raad en biedt deze tegelijk aan het verdachte raadslid aan. De raad beslist of het raadsdebat in openbaarheid of beslotenheid plaatsvindt. Nadat de raad heeft beslist tot openbaarmaking, stelt de burgemeester de pers op de hoogte.

De pers

Geen van de andere betrokkenen - melder, verdachte, fractievoorzitters, raadsleden, partijen - spreekt met de pers voordat de burgemeester de pers op de hoogte heeft gesteld, nadat de raad heeft besloten tot openbaarmaking. Het is ideaal als geen van de betrokkenen met de pers spreekt tot na het raadsdebat, omdat dat de kans op onpartijdigheid enorm vergroot. De informatie over de kwestie wordt pas openbaar nadat de raad heeft besloten tot openbaarmaking.

Hoofdstuk 5: Leren

De griffier maakt met ondersteuning van de Adviesgroep Integriteit Voorschoten ter bespreking in de raad eens per twee jaar een geanoniseerd overzicht van de lessen die getrokken kunnen worden uit adviezen die zijn gegeven en uit de resultaten van voor- en vervolgonderzoek. Dat gebeurt op een manier die geen link met specifieke raadsleden mogelijk maakt. Dit protocol wordt eens per twee jaar door fractievoorzitters, griffier en burgemeester met de hulp van deskundigen geëvalueerd. Desgewenst wordt het protocol bijgesteld.

Aldus gezamenlijk overeengekomen,

Gemeenteraad Voorschoten

datum